

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Західноукраїнський національний університет**  
**Факультет фінансів та обліку**  
Кафедра фінансів банківської справи та страхування ВННІЕ

**ГЛАВАЦЬКИЙ Богдан Ігорович**

**МИТНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ**

Спеціальність: 072 - фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітньо-професійна програма - Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ФМСм-22

Б.І. Главацький

Тернопіль – 2024

## ЗМІСТ

|                                                                                               |                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| <b>ВСТУП .....</b>                                                                            | <b>3</b>                               |
| <b>РОЗДІЛ 1. АСПЕКТИ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ .....</b>                  | <b>7</b>                               |
| 1.1. Поняття митного адміністрування в контексті цифровізації .....                           | 7                                      |
| 1.2. Вплив цифровізації на процес митного адміністрування .....                               | 9                                      |
| 1.3. Нормативно-правове регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації .....           | 13                                     |
| <b>РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В МИТНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ .....</b>                        | <b>19</b>                              |
| 2.1. Впровадження інформаційних технологій у митну діяльність: переваги та недоліки .....     | 19                                     |
| 2.2. Інновації в митному адмініструванні: кращі практики та досвід інших країн .....          | 23                                     |
| <b>РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ .....</b> | <b>29</b>                              |
| 3.1. Основні напрями удосконалення митних процесів завдяки цифровим технологіям .....         | 29                                     |
| 3.2. Рекомендації щодо оптимізації митного адміністрування в Україні .....                    | 36                                     |
| <b>ВИСНОВКИ .....</b>                                                                         | <b>42</b>                              |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....</b>                                                       | <b>Помилка! Закладку не визначено.</b> |

## ВСТУП

**Актуальність теми роботи.** Митне адміністрування є однією з ключових складових державного управління, що регулює перетин товарів, послуг та капіталу через державні кордони. Воно відіграє важливу роль у захисті економічних інтересів країни, контролі за безпекою товарів, зменшенні контрабанди та забезпеченні належного стягнення митних платежів. В умовах зростаючої глобалізації та розвитку світової торгівлі ефективно митне адміністрування стає надзвичайно важливим для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та підтримки міжнародних економічних зв'язків.

Останнім часом процес діджиталізації став головним вектором модернізації багатьох сфер державного управління, включно з митною службою. Діджиталізація — це перехід від паперових або частково автоматизованих процесів до повністю цифрових технологій управління, що передбачає використання інформаційних систем, автоматизованого обміну даними та новітніх інформаційних технологій. Ці процеси спрямовані на підвищення прозорості, швидкості та ефективності митного адміністрування, а також на зниження рівня корупції та ризиків шахрайства.

Митне адміністрування в умовах діджиталізації передбачає значні зміни в усіх аспектах роботи митних органів: від процедур оформлення товарів до управління ризиками та контролю за дотриманням митного законодавства. Такий підхід дозволяє не лише оптимізувати роботу митниці, а й покращити обслуговування бізнесу та громадян, сприяючи створенню більш комфортних умов для міжнародної торгівлі.

Актуальність дослідження митного адміністрування в умовах діджиталізації зумовлена рядом факторів. По-перше, глобалізація економіки та постійне зростання обсягу міжнародної торгівлі створюють нові виклики для

митних органів. Обсяг товарів, які перетинають кордони, постійно збільшується, що вимагає від митниці швидшої та ефективнішої обробки даних. Використання цифрових технологій дозволяє зменшити кількість помилок, прискорити процес оформлення товарів і забезпечити миттєвий обмін інформацією між різними відомствами та країнами.

По-друге, цифровізація митних процесів сприяє боротьбі з корупцією та шахрайством. Автоматизація знижує людський фактор у процесі ухвалення рішень, що дозволяє мінімізувати можливості для корупційних дій. Крім того, завдяки діджиталізації стає можливим оперативніше виявляти підозрілі транзакції та товари, підвищуючи загальний рівень безпеки на кордонах.

По-третє, діджиталізація є важливою умовою для інтеграції національних митних систем у міжнародні платформи обміну даними, такі як World Customs Organization (WCO) або Європейський Союз. Це сприяє створенню єдиного цифрового простору, що дозволяє спростити митні процедури для всіх учасників міжнародної торгівлі, зменшити витрати часу та ресурсів для бізнесу.

Виходячи з вищезазначеного, існує інтерес до проведення більш глибокого дослідження специфіки та провідного значення об'єкту дослідження, що і було обрано темою даної роботи.

**Мета дослідження** полягає у вивченні впливу цифровізації на процеси митного адміністрування, аналізі переваг і недоліків впровадження інформаційних технологій, а також у розробці рекомендацій щодо удосконалення митних процесів в Україні. В рамках цього дослідження планується оцінити ефективність сучасних підходів до митного адміністрування з використанням цифрових технологій та визначити перспективи їх подальшого розвитку.

Спираючись на мету роботи, можна виділити наступні її завдання, які будуть вирішені у цій роботі:

1. Виявити поняття митного адміністрування в контексті цифровізації

2. Дослідити вплив цифровізації на процеси митного адміністрування
3. Схарактеризувати нормативно-правове регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації
4. Проаналізувати впровадження інформаційних технологій у митну діяльність: переваги та недоліки
5. Дослідити інновації в митному адмініструванні: кращі практики та досвід інших країн
6. Дослідити основні напрями удосконалення митних процесів завдяки цифровим технологіям
7. Розробити рекомендації щодо оптимізації митного адміністрування в Україні

**Предметом дослідження** є процеси митного адміністрування, які зазнають змін в умовах діджиталізації, зокрема, використання інформаційних технологій для оптимізації митних процедур, управління ризиками та забезпечення безпеки.

**Об'єктом дослідження** виступають митні органи, їх діяльність, а також законодавчі, регуляторні та технологічні аспекти, що впливають на митне адміністрування в умовах цифровізації.

**Методи дослідження.** У процесі дослідження застосовувалися такі методи: аналізу й синтезу у процесі збирання наукових обґрунтувань, типологічний та діалектичний методи під час аналізу та узагальнення практичного і теоретичного матеріалу, компаративістський, а також принцип цілісності (розкладання об'єкта аналізу на частини для розуміння його структури).

**Практичне значення одержаних результатів.** Викладені в дослідженні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані для подальшого вивчення, оцінювання та удосконалення практичних аспектів митного адміністрування в умовах діджиталізації.

**Структура роботи.** Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

## **РОЗДІЛ 1. АСПЕКТИ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ**

### **1.1. Поняття митного адміністрування в контексті цифровізації**

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій відбувається значна трансформація митних процедур і процесів. Цифровізація у митному адмініструванні стала одним із найважливіших напрямів реформування митних органів, покликаних підвищити ефективність їхньої діяльності, знизити корупційні ризики, поліпшити координацію між державами та сприяти швидкому й прозорому здійсненню митних операцій. Воно є ключовим елементом у системі державного управління міжнародною торгівлею та економічними процесами, які супроводжують пересування товарів через кордони. Його основним завданням є забезпечення ефективного контролю за дотриманням митних правил, боротьба з контрабандою та порушенням митних законодавств, а також сприяння економічній безпеці держави

Митне адміністрування в умовах цифровізації - це комплекс заходів, які виконують державні служби митного контролю спрямованих на регулювання митних операцій. В умовах сучасного цифровго суспільства, воно охоплює впровадження та застосування інформаційних технологій та систем для оптимізації, спрощення та більшої прозорості всіх митних процедур.

Розглянемо основні концепції, які впроваджуються в роботу митних органів в умовах діджиталізації:

1. Впровадження електронного документообігу та декларування дозволяють знизити час обробки документів, уникнути паперової тяганини та мінімізувати людський фактор у прийнятті рішень. Електронна декларація стала важливим кроком на шляху до спрощення митних процедур. Вона дає можливість підприємствам подавати документи онлайн, не звертаючись безпосередньо до митних органів. Це знижує навантаження на митні пункти пропуску, оптимізує роботу служб та підвищує прозорість процесу. Це

дозволяє митним органам оперативно отримувати всю необхідну інформацію про товари, що перетинають кордон, що своєю чергою сприяє зниженню кількості порушень та контрабандних операцій.

2. Інтелектуальний аналіз даних дозволяє автоматизувати багато етапів митного адміністрування, включаючи аналіз ризиків, обробку даних, перевірку товарів і транспортних засобів. Це дозволяє підвищити ефективність роботи митних служб та знизити вплив людського фактору на прийняття рішень. Зокрема, автоматизовані системи ризик-менеджменту дозволяють митним органам заздалегідь ідентифікувати потенційно небезпечні або сумнівні операції та спрямовувати більше ресурсів на їх перевірку, тоді як менш ризиковані вантажі можуть проходити через митний контроль із мінімальним втручанням. Такий підхід не лише підвищує швидкість і ефективність роботи митних органів, але й зменшує корупційні ризики, оскільки знижується можливість маніпуляцій із митними процедурами.

3. Цифрові технології для міжнародної інтеграції митних систем та обмін інформацією в режимі реального часу дозволяє оперативно реагувати на зміни у міжнародній торгівлі, запобігати контрабанді та іншим порушенням, а також спрощувати процес проходження митного контролю для законних учасників ринку. Використання спільних інформаційних платформ дає можливість митним органам країн-партнерів обмінюватися даними про вантажі, транспортні засоби, учасників зовнішньоекономічної діяльності та інші важливі аспекти, що дозволяє значно підвищити ефективність боротьби з міжнародними злочинами та порушеннями митних правил.

4. Завдяки використанню інформаційних систем контролю, підприємства, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю, можуть отримувати оперативну інформацію про зміни в митному законодавстві, вимоги до оформлення документів, терміни розгляду митних декларацій та інші аспекти. Це дозволяє зменшити кількість помилок при оформленні митних документів, уникнути затримок у доставці товарів та знизити загальні витрати на проходження митних процедур. Водночас підвищується довіра до



митних органів, оскільки вони стають більш відкритими для співпраці з бізнесом і міжнародною спільнотою [2, с. 78].

5. Кібербезпека: оскільки митні органи збирають та обробляють великі обсяги конфіденційної інформації про учасників зовнішньоекономічної діяльності, товарообіг та фінансові операції, забезпечення безпеки цих даних стає першочерговим завданням. Використання сучасних систем захисту інформації, таких як криптографія, технології блокчейн та інші засоби кібербезпеки, дозволяє знизити ризики несанкціонованого доступу до даних, їхньої втрати або маніпуляцій. Безпека інформаційних систем є важливою умовою для успішної цифровізації митного адміністрування, оскільки порушення в цій сфері можуть призвести до серйозних економічних та репутаційних втрат як для митних органів, так і для бізнесу.

Отже, митне адміністрування в умовах цифровізації відкриває широкі можливості для підвищення ефективності роботи митних органів та спрощення процедур проходження митного контролю. Однак для успішної реалізації цих можливостей необхідно забезпечити інтеграцію сучасних технологій у роботу митних служб, посилити координацію між державами та забезпечити надійний захист інформації. Водночас важливо не забувати про те, що цифровізація має бути спрямована на поліпшення якості обслуговування, зниження адміністративних бар'єрів для бізнесу та забезпечення економічної безпеки держави. Успішна цифровізація митного адміністрування сприятиме не лише розвитку міжнародної торгівлі, але й підвищенню рівня економічної безпеки держав та зміцненню співпраці між країнами.

## **1.2. Вплив цифровізації на процеси митного адміністрування**

Цифровізація глибоко вплинула на всі аспекти митного адміністрування, трансформуючи традиційні процеси та створюючи нові можливості для підвищення ефективності, прозорості та безпеки митних операцій. Цей вплив

має багато аспектів, які стосуються не тільки технічного удосконалення, але й організаційних змін у роботі митних органів, а також взаємодії між державними установами та бізнесом.

Замість ручного опрацювання документів, що вимагало значного часу і ресурсів, сучасні електронні системи дозволяють подати декларацію онлайн, що значно прискорює процес митного оформлення. Це не лише полегшує роботу митних органів, але й дає змогу підприємствам мінімізувати затримки під час проходження митного контролю. Впровадження електронних декларацій дозволило скоротити час обробки документів, зменшити кількість помилок, пов'язаних із людським фактором, та знизити ризики корупції, оскільки взаємодія між бізнесом і митними органами стала більш прозорою [3, с. 78].

Вона сприяла вдосконаленню процесів контролю та аналізу ризиків. Завдяки сучасним інформаційним системам митні органи отримали можливість автоматизовано обробляти величезні масиви даних про товари, маршрути перевезень, учасників міжнародної торгівлі та історію митних операцій. Це дозволяє ідентифікувати потенційно ризикові операції та направляти більше ресурсів на їх перевірку, що значно підвищує ефективність боротьби з контрабандою та іншими правопорушеннями. Аналіз ризиків, заснований на використанні великих даних та штучного інтелекту, дає змогу митним органам швидко реагувати на зміни у схемах порушень митного законодавства і тим самим забезпечувати економічну безпеку держави.

Технології автоматичної ідентифікації, такі як радіочастотна ідентифікація (RFID) та глобальні системи супутникового спостереження, дозволяють митним органам ефективніше контролювати переміщення товарів через кордони. Це не лише знижує потребу в фізичному контролі вантажів, але й забезпечує вищий рівень прозорості на всіх етапах транспортування. Митні органи отримують можливість моніторити не тільки момент перетину кордону, але й увесь шлях товару, що дає можливість оперативно реагувати на порушення і запобігати незаконним діям [4, с. 12].

Впровадження електронних систем обміну даними значно спростило та прискорило комунікацію між національними митними службами, що, своєю чергою, сприяє більш ефективному контролю за міжнародними перевезеннями товарів. Інформаційні системи дозволяють обмінюватися даними про вантажі, транспортні засоби та учасників зовнішньоекономічної діяльності, що знижує ризики порушень та підвищує швидкість проходження митних процедур для законних учасників міжнародної торгівлі. Така координація важлива особливо в умовах глобалізації, коли міжнародні ланцюги поставок стають все більш складними і взаємозалежними.

Використання технологій блокчейн, штучного інтелекту та автоматизованих систем аналізу даних дозволяє не тільки підвищити прозорість операцій, але й забезпечити високий рівень захисту інформації. Технологія блокчейн, зокрема, може бути використана для фіксації всіх етапів переміщення товару через кордони, що дозволяє створити незмінний та прозорий ланцюжок дій. Це знижує можливість фальсифікації документів та підробки даних, роблячи митні процедури більш безпечними та надійними.

Цифровізація також сприяє підвищенню ефективності митного адміністрування завдяки зниженню адміністративного навантаження на митні органи та бізнес. Впровадження електронних систем подачі документів, автоматизованих інструментів контролю та аналізу, а також інтегрованих інформаційних платформ дає змогу підприємствам знижувати витрати на митні операції, а митним органам - оптимізувати свої внутрішні процеси. Воно дозволяє скоротити кількість ручної роботи, підвищити точність і швидкість прийняття рішень, а також покращити обслуговування учасників зовнішньоекономічної діяльності [7, с. 90].

Однак, цифровізація митного адміністрування також несе в собі певні виклики. Оскільки митні органи мають доступ до великої кількості конфіденційної інформації про товари, фінансові операції та учасників торгівлі, важливо гарантувати надійний захист цих даних від несанкціонованого доступу, хакерських атак та втрат інформації. Забезпечення

безпеки цифрових систем потребує постійного вдосконалення технологій захисту та моніторингу, що вимагає значних фінансових та організаційних ресурсів.

Вона потребує не лише технічного впровадження нових систем, але й навчання персоналу, оновлення нормативної бази, а також зміни організаційних процесів у роботі митних служб. Це потребує часу та значних інвестицій у інфраструктуру, а також активної співпраці між державними органами, бізнесом та міжнародними організаціями для забезпечення ефективної інтеграції цифрових рішень у митні процеси [10, с. 52].

*Таблиця 1.2*

**Вплив цифровізації на процеси митного адміністрування**

| Аспект впливу           | Традиційні процеси                                                      | Цифрові процеси                                                              | Переваги цифровізації                                                |
|-------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| Час обробки документів  | Ручна обробка документів, що вимагає більше часу                        | Автоматизована подача та обробка документів через електронні системи         | Скорочення часу на обробку документів та прискорення митних процедур |
| Помилки в документах    | Можливі помилки через людський фактор                                   | Мінімізація помилок завдяки автоматизованому введенню даних                  | Зменшення кількості помилок у митних деклараціях                     |
| Прозорість процесів     | Обмежений контроль за процесами через використання паперових документів | Митні операції фіксуються в електронних системах                             | Підвищення прозорості та зменшення корупції                          |
| Обмін інформацією       | Відсутність інтеграції між різними державними установами                | Системи інтегровані, що дозволяє обмінюватися даними в режимі реального часу | Прискорення інформаційного обміну між державними органами            |
| Контроль товарів        | Фізичний контроль вантажів                                              | Використання сканерів та електронних систем для контролю                     | Зменшення необхідності фізичних перевірок та прискорення процесу     |
| Аналітика та моніторинг | Складність отримання аналітичних даних                                  | Використання сучасних технологій для аналізу та                              | Підвищення точності аналітики та ефективності моніторингу            |
|                         | через відсутність єдиної бази даних                                     | моніторингу митних операцій                                                  |                                                                      |

|                            |                                                           |                                                                            |                                                            |
|----------------------------|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Витрати на адміністрування | Високі витрати через паперову роботу та фізичний контроль | Скорочення витрат завдяки автоматизації процесів                           | Економія ресурсів та зменшення адміністративних витрат     |
| Митні перевірки            | Часта необхідність у фізичних перевірках вантажів         | Використання штучного інтелекту та великих даних для прогнозування ризиків | Оптимізація перевірок та зменшення навантаження на митницю |
| Захист даних               | Дані можуть бути вразливими через паперову форму          | Дані зберігаються в захищених цифрових базах                               | Підвищення рівня безпеки митної інформації                 |

Таким чином, цифровізація має значний позитивний вплив на процеси митного адміністрування, сприяючи підвищенню ефективності, прозорості та безпеки митних операцій. Водночас, вона ставить нові виклики, пов'язані з безпекою та адаптацією до змін, які потребують комплексного підходу та активної співпраці всіх учасників процесу.

### **1.3. Нормативно-правове регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації**

Нормативно-правове регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації є складною й динамічною сферою, яка відображає сучасні глобальні тенденції в управлінні міжнародною торгівлею. Цифровізація митних процедур вимагає від держав адаптації своїх правових систем до нових викликів, що пов'язані з автоматизацією, використанням інформаційних технологій, посиленням кібербезпеки та забезпеченням більшої прозорості та швидкості митних операцій. Особливу роль відіграє нормативно-правове регулювання, яке встановлює правила та процедури для здійснення митної діяльності в умовах цифровізації. Українське право активно розвивається у цьому напрямі, й хоча багато аспектів цифровізації вже були впроваджені, є важливі кроки, що ще належить здійснити. Водночас досвід інших країн також є важливим для розуміння глобальних трендів та підходів до регулювання

митної діяльності в умовах діджиталізації.

В Україні нормативно-правове регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації відбувається в межах адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів та вимог Європейського Союзу. Основним актом, що регулює митні відносини в Україні, є Митний кодекс України, який встановлює правові, економічні та організаційні засади регулювання переміщення товарів через митний кордон країни. Митний кодекс України вже містить положення, що передбачають цифрові процедури митного адміністрування, включаючи електронне декларування товарів, автоматизовану систему ризик-менеджменту та використання сучасних інформаційних технологій для контролю за дотриманням митних правил [13, с. 44].

Важливий напрям розвитку митного законодавства в Україні в умовах цифровізації - це впровадження системи «Єдине вікно», яка дає можливість суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності подавати необхідні документи до митних та інших контролюючих органів через єдиний електронний портал. Це сприяє зниженню бюрократичних бар'єрів, скороченню часу на проходження митного контролю та підвищенню прозорості всіх процедур. Нормативною базою для функціонування цієї системи стала постанова Кабінету Міністрів України, яка регулює порядок електронної взаємодії між митними органами та суб'єктами господарювання.

Значна увага приділяється інтеграції автоматизованої системи управління ризиками (АСУР), яка дозволяє митним органам автоматично аналізувати інформацію про товари та учасників міжнародної торгівлі з метою виявлення можливих ризиків. Воно дозволяє значно підвищити ефективність митного контролю, зменшити кількість фізичних перевірок вантажів та знизити адміністративні витрати. Нормативні документи, що регламентують функціонування АСУР, передбачають механізми оцінки ризиків на основі даних, які автоматично обробляються з використанням сучасних інформаційних технологій [15, с. 31].

У зв'язку з цифровізацією митної діяльності, Україна також активно

співпрацює з Європейським Союзом у сфері гармонізації митних стандартів. Одним із важливих кроків у цьому напрямку стало прийняття України до системи NCTS (New Computerised Transit System) - європейської електронної системи транзиту, яка дозволяє здійснювати митні операції в автоматизованому режимі під час переміщення товарів між країнами ЄС та Україною. Впровадження цієї системи є важливим етапом інтеграції України у європейські логістичні мережі та спрощення процедур міжнародної торгівлі.

Багато країн, включаючи членів Європейського Союзу, США та країни Азії, вже досягли значних успіхів у цифровізації своїх митних служб і впровадженні сучасних технологій для покращення митного адміністрування. Європейський Союз є одним із лідерів у цьому напрямі, і його досвід регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації може стати прикладом для інших держав, у тому числі й України.

У Європейському Союзі митна діяльність регулюється Митним кодексом Союзу (Union Customs Code), який впроваджує електронні системи для всіх митних операцій. Згідно з Митним кодексом ЄС, всі держави-члени повинні використовувати електронні системи для подання та обробки митних декларацій, управління ризиками, а також для обміну інформацією між національними митними адміністраціями та європейськими інституціями. Цифровізація в рамках ЄС також включає використання системи електронного обміну даними для міжнародних транзитних перевезень, що дозволяє знизити бюрократичне навантаження і забезпечує прозорість транзакцій на всіх етапах.

Впровадження автоматизованих систем ризик-менеджменту є обов'язковим для всіх держав-членів ЄС. Ці системи дозволяють автоматично ідентифікувати та класифікувати ризики під час переміщення товарів через кордони, що значно прискорює процес проходження митного контролю та знижує необхідність фізичних перевірок. Європейські нормативні акти також приділяють увагу питанням кібербезпеки та захисту даних, оскільки цифровізація митної діяльності передбачає обробку великої кількості конфіденційної інформації [16, с. 76].

У Сполучених Штатах цифровізація митної діяльності регулюється на основі актів Конгресу та виконавчих директив, які встановлюють вимоги щодо автоматизації процесів і використання інформаційних технологій. Один із головних елементів американської митної системи - це програма ACE (Automated Commercial Environment), яка забезпечує електронну подачу декларацій та автоматизовану обробку даних про товари та учасників міжнародної торгівлі. Законодавство США також передбачає жорсткі вимоги до захисту інформації, що збирається митними органами, а також до кібербезпеки електронних систем, які використовуються для адміністрування митних операцій [17, с. 55].

У країнах Азії, зокрема в Китаї та Сінгапурі, також активно розвивається цифровізація митних процедур. Китай, наприклад, впровадив кілька електронних платформ для митної діяльності, зокрема систему електронного декларування та автоматизовану систему управління ризиками. Крім того, уряд Китаю активно підтримує впровадження технологій штучного інтелекту та блокчейну для спрощення митних процедур і підвищення прозорості міжнародної торгівлі.

У Сінгапурі митна діяльність регулюється через платформу TradeNet, яка забезпечує електронну подачу митних декларацій і дозволів, а також інтегрує різні державні служби для спрощення процедур міжнародної торгівлі. Правове регулювання в Сінгапурі також передбачає жорсткі стандарти кібербезпеки та захисту даних [19, с. 33].

Таблиця 1.3

### **Нормативно-правове регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації**

| Аспект регулювання | Традиційне регулювання | Регулювання в умовах діджиталізації | Переваги діджиталізації |
|--------------------|------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
|--------------------|------------------------|-------------------------------------|-------------------------|



|                                   |                                                                        |                                                                      |                                                                |
|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| Митний кодекс                     | Основні положення щодо процедур та вимог у паперовій формі             | Оновлення митного кодексу з урахуванням електронних процедур         | Актуалізація норм законодавства відповідно до нових технологій |
| Подача митних декларацій          | Паперові декларації, обов'язкова фізична присутність                   | Електронна подача через онлайн-системи                               | Спрощення та прискорення подачі декларацій                     |
| Електронний цифровий підпис (ЕЦП) | Відсутній, підпис на паперових документах                              | Обов'язковий ЕЦП для електронних декларацій та інших документів      | Підвищення безпеки та підтвердження автентичності документів   |
| Обмін інформацією між органами    | Обмін даними через фізичні документи або обмежений електронний зв'язок | Введення інтегрованих систем для обміну інформацією в реальному часі | Прискорення координації між державними установами              |

Продовження таблиці 1.3

|                               |                                                                                  |                                                                               |                                                                              |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| Митний контроль і перевірки   | Фізичний контроль вантажів, що вимагає часу                                      | Використання електронних систем для перевірки документів і ризик-менеджменту  | Оптимізація процесу перевірки, зменшення фізичних перевірок                  |
| Відповідальність за порушення | Відповідальність за традиційні порушення (паперові документи, незаконний імпорт) | Введення відповідальності за порушення в електронній системі                  | Посилення контролю за правопорушеннями в електронних митних операціях        |
| Захист персональних даних     | Обмежені заходи щодо захисту даних на папері                                     | Законодавчі вимоги щодо захисту даних в електронних системах                  | Підвищення рівня захисту персональних даних митних суб'єктів                 |
| Взаємодія з бізнесом          | Переважно через паперові звіти та фізичну комунікацію                            | Введення електронних платформ для спрощеної взаємодії між бізнесом і митницею | Спрощення процедур для підприємств, зменшення адміністративного навантаження |
| Міжнародні угоди та стандарти | Відповідність міжнародним митним угодам на основі паперових документів           | Інтеграція з міжнародними електронними системами обміну митною інформацією    | Підвищення ефективності міжнародного співробітництва                         |
| Моніторинг та                 | Складнощі в зборі                                                                | Використання                                                                  | Швидкий доступ до                                                            |

|           |                                       |                                                              |                                           |
|-----------|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| аналітика | та аналізі<br>паперових<br>документів | цифрових<br>технологій для<br>моніторингу<br>митних операцій | аналітичних даних для<br>прийняття рішень |
|-----------|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|

Цифровізація митної діяльності є важливим глобальним трендом, який сприяє підвищенню ефективності, прозорості та безпеки міжнародної торгівлі. Впровадження електронних систем подачі декларацій, автоматизованих систем управління ризиками та інтегрованих платформ для обміну даними є ключовими елементами сучасних митних реформ у всьому світі. Україна, активно розвиваючи своє законодавство в цьому напрямку, наближається до європейських стандартів митного адміністрування. Водночас досвід інших країн, зокрема ЄС, США та держав Азії, може слугувати важливим джерелом для подальшого вдосконалення нормативно-правового регулювання митної діяльності в умовах діджиталізації.

## РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В МИТНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

### 2.1. Впровадження інформаційних технологій у митну діяльність: переваги та недоліки

Впровадження інформаційних технологій у митну діяльність є ключовим елементом цифрової трансформації, яка відбувається у багатьох країнах світу. Інформаційні технології (ІТ) докорінно змінюють спосіб здійснення митних операцій, сприяють оптимізації процесів, забезпечують прозорість і підвищують рівень безпеки. Однак, незважаючи на значні переваги, впровадження ІТ у митну діяльність також супроводжується певними викликами та недоліками, які потребують уваги та належного вирішення. Для розуміння впливу ІТ на митну сферу важливо розглянути як позитивні аспекти їх використання, так і можливі ризики.

ІТ дозволяють автоматизувати багато рутинних завдань, таких як обробка декларацій, оцінка ризиків, моніторинг вантажів та обмін даними з іншими державними установами. Автоматизація зменшує час, необхідний для виконання цих процесів, що в результаті скорочує загальний час проходження митного контролю. Наприклад, впровадження електронних декларацій дає можливість суб'єктам господарювання подавати документи онлайн, що дозволяє уникнути необхідності фізичної присутності на митниці та зменшує затримки під час перевірок [21, с. 76].

Завдяки ІТ створюються електронні платформи для подачі документів, обміну інформацією та прийняття рішень, що знижує вплив людського фактору на процеси митного адміністрування. Він мінімізує можливості для корупційних дій, оскільки митні процедури стають більш стандартизованими і прозорими. Кожен етап процесу автоматично фіксується в системі, що дозволяє здійснювати моніторинг дій митних службовців і учасників міжнародної торгівлі. Такий підхід підвищує рівень довіри бізнесу до митних органів і сприяє покращенню загального клімату для міжнародної торгівлі.

Завдяки автоматизованим системам управління ризиками митні органи можуть ефективніше ідентифікувати потенційні загрози та порушення під час переміщення товарів через кордон. Наприклад, автоматизовані системи аналізу даних дозволяють митниці відслідковувати історію компаній, їхніх торгових партнерів та вантажів, що дає змогу оперативно виявляти підозрілі операції. Воно допомагає зосереджувати ресурси на перевірці ризикових вантажів, знижуючи при цьому необхідність фізичних перевірок законних учасників міжнародної торгівлі.

Сучасні інформаційні технології дозволяють митним органам країн інтегрувати свої системи для обміну даними. Це сприяє створенню єдиних електронних систем контролю за переміщенням товарів, що полегшує комунікацію між різними державами та знижує ризики контрабанди або інших правопорушень. Впровадження спільних інформаційних систем, таких як NCTS (New Computerised Transit System) в Європейському Союзі, є прикладом того, як ІТ можуть сприяти створенню єдиного митного простору, де митні процедури максимально уніфіковані й цифровізовані.

Використання ІТ зменшує потребу в паперових документах, скорочує адміністративне навантаження на підприємства, знижує витрати на логістику завдяки швидшому проходженню митних процедур. Для держави це означає економію ресурсів, оскільки автоматизовані процеси вимагають менше залучення людських ресурсів для виконання рутинних операцій, таких як перевірка декларацій чи обробка даних [23, с. 54].

Незважаючи на численні переваги, впровадження інформаційних технологій у митну діяльність супроводжується певними недоліками та викликами. Один із найбільших викликів - кібербезпека. Оскільки митні органи працюють з великими обсягами конфіденційної інформації про товари, учасників торгівлі та фінансові операції, важливо забезпечити надійний захист цієї інформації від кіберзагроз. Кіберзлочинці можуть спробувати атакувати системи для викрадення даних або втручання в процеси митного контролю. Недостатній рівень кібербезпеки може призвести до серйозних наслідків, таких

як втрата інформації, збої в роботі митних систем та навіть економічні збитки. Для запобігання цим ризикам митні органи повинні впроваджувати сучасні методи захисту даних, включаючи системи шифрування, багаторівневий доступ до інформації та постійний моніторинг кіберзагроз.

Системи автоматизації та управління ризиками, електронні платформи для обміну даними та інші ІТ-інструменти потребують значних фінансових ресурсів для розробки, впровадження та підтримки. Особливо це стосується країн, що розвиваються, де бюджети на цифровізацію державних органів можуть бути обмеженими. Окрім початкових витрат, необхідно також враховувати витрати на навчання персоналу, підтримку роботи систем, їхнє оновлення та адаптацію до змін у законодавстві та технологіях.

Впровадження нових інформаційних технологій вимагає від працівників митних органів нових знань та навичок для роботи з автоматизованими системами. Це може викликати труднощі, особливо серед працівників, які не мають достатнього досвіду роботи з комп'ютерними системами. Необхідність постійно оновлювати свої знання та адаптуватися до нових технологій може бути стресовою для частини персоналу та впливати на ефективність роботи митних органів у періоди впровадження нових систем.

Оскільки міжнародна торгівля охоплює взаємодію багатьох країн, впровадження ІТ у митні процеси потребує гармонізації та координації між різними державами. Для цього необхідно створювати спільні стандарти, протоколи обміну інформацією та інтегровані системи. Однак, різні країни можуть мати різні рівні розвитку ІТ-інфраструктури, що може створювати перешкоди для інтеграції. Крім того, політичні та економічні фактори можуть впливати на можливість ефективної міжнародної співпраці у сфері митного адміністрування [26, с. 84].

Сучасні ІТ-системи залежать від технічної інфраструктури, яка може піддаватися впливу зовнішніх факторів, таких як збої в електропостачанні, технічні поломки або природні катаклізми. У разі виходу з ладу митних інформаційних систем це може призвести до зупинки митних операцій,

затримок у проходженні вантажів через кордон та економічних збитків для учасників торгівлі.

Таблиця 2.1

**Впровадження інформаційних технологій у митну діяльність:  
переваги та недоліки**

| Переваги                         | Опис переваг                                                                                                                  | Недоліки                           | Опис недоліків                                                                                             |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Підвищення ефективності       | Впровадження інформаційних технологій дозволяє зменшити час на обробку документів і виконання митних процедур.                | 1. Витрати на впровадження         | Високі початкові витрати на обладнання, програмне забезпечення, інфраструктуру та інтеграцію.              |
| 2. Зменшення людського фактора   | Автоматизація процесів мінімізує помилки, пов'язані з людським фактором, такі як неправильно заповнені документи.             | 2. Загрози кібербезпеці            | Використання цифрових технологій збільшує ризик хакерських атак, шахрайства та витоку чутливої інформації. |
| 3. Підвищення прозорості         | Інформаційні системи забезпечують легший доступ до даних, що підвищує прозорість митних процедур для громадськості.           | 3. Необхідність навчання персоналу | Співробітники митниці потребують навчання для роботи з новими технологіями, що потребує часу та ресурсів.  |
| 4. Спрощення митних процедур     | Автоматизація зменшує бюрократію, спрощуючи процедури оформлення товарів і прискорюючи митний процес.                         | 4. Технічні збої                   | Можливі технічні збої та проблеми з програмним забезпеченням можуть призвести до затримок у процесах.      |
| 5. Поліпшення обміну інформацією | Інформаційні технології дозволяють швидший та зручніший обмін даними між митними органами, бізнесом і іншими структурами.     | 5. Залежність від технологій       | Надмірна залежність від технологій може призвести до проблем у випадку збоїв або ненадійності систем.      |
| 6. Зменшення корупції            | Системи автоматизації та електронної звітності знижують можливості для корупційних схем, підвищуючи довіру до митних органів. | 6. Ускладненість системи           | Впровадження нових технологій може ускладнити роботу для тих, хто не знайомий з новими системами.          |

Продовження таблиці 2.1

|                                      |                                                                                                                                      |                                                |                                                                                     |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| 7. Підвищення конкурентоспроможності | Інноваційні технології можуть допомогти митним органам бути більш гнучкими та швидкими, що покращує загальну конкурентоспроможність. | 7. Складність інтеграції з існуючими системами | Інтеграція нових технологій із застарілими системами може бути складною і тривалою. |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|

Впровадження інформаційних технологій у митну діяльність відкриває нові можливості для підвищення ефективності, прозорості та безпеки митних процедур. ІТ-інструменти сприяють прискоренню обробки документів, зменшенню ризиків порушень, покращенню управління ризиками та міжнародній інтеграції. Водночас впровадження ІТ потребує врахування певних викликів, таких як питання кібербезпеки, вартість впровадження, необхідність навчання персоналу та ризики технічних збоїв. Для успішної цифровізації митних процедур держави повинні забезпечувати належний рівень безпеки, координації та підтримки нових технологій.

## **2.2. Інновації в митному адмініструванні: кращі практики та досвід інших країн**

Інновації в митному адмініструванні є невід'ємною складовою розвитку сучасної економіки, спрямованої на спрощення та прискорення міжнародної торгівлі, підвищення безпеки, забезпечення ефективного контролю та зменшення корупційних ризиків. У глобалізованому світі де обсяги міжнародних товарних потоків невідпинно зростають, ефективне митне адміністрування є інструментом підтримки конкурентоспроможності національних економік. Саме тому багато країн впроваджують інновації в цій сфері, зокрема цифровізацію процесів, автоматизацію, використання штучного інтелекту та блокчейн-технологій. Досвід різних країн демонструє, що ці заходи можуть значно підвищити ефективність митних операцій та скоротити

витрати часу і ресурсів на їх виконання.

Цифровізація митних процесів дозволяє значно скоротити обсяги паперової роботи, зменшити кількість помилок та прискорити обробку митних декларацій. Наприклад, у багатьох країнах вже діють електронні системи подачі митних декларацій, які можуть підприємствам подавати документи в електронному вигляді, що зменшує кількість особистих контактів між митниками та представниками бізнесу, а також - знижує корупційні ризики. Крім того, використання електронних документів значно прискорює обробку інформації та дозволяє митним службам оперативно реагувати на зміни у вантажопотоках [28, с. 42].

Автоматизовані системи контролю на митниці можуть суттєво зменшити людський фактор у прийнятих рішеннях, що посилить підвищену прозорість та ефективність митних процедур. У багатьох країнах запроваджуються автоматизовані системи аналізу ризиків, які позбавляють митних органів швидко і точно визначати товари та компанії, які потребують додаткового контролю. Наприклад, в Європейському Союзі діє система митного контролю на основі ризиків, яка дозволяє зосередити ресурси на найбільш проблемних навантаженнях, не затримуючи при цьому товари з низьким рівнем ризику. Це не тільки прискорює митні операції, але й дозволяє значно скоротити витрати на їх проведення.

Напрямок інновацій у митному адмініструванні є використання штучного інтелекту та машинного навчання. Ця технологія допомагає значно підвищити ефективність митного контролю за рахунок швидкого та точного аналізу великих обсягів даних. Наприклад, митні органи можуть використовувати алгоритми машинного навчання для аналізу історичних даних про вантажі та поведінку компаній, які дозволяють прогнозувати порушення митних правил і оперативно виявляти деякі ризики. Крім того, штучний інтелект може використовуватися для автоматизованої перевірки митних декларацій на відповідність нормам і вимогам, що зменшує навантаження на митниці працівників та прискорює процес обробки



завантажень.

Блокчейн дозволяє забезпечити прозорість і незмінність даних, що особливо важливо в умовах міжнародної торгівлі, де питання довіри та безпеки мають критичне значення. Наприклад, у деяких країнах вже тестуються системи на базі блокчейну для відстеження руху товарів у режимі реального часу. Це дозволяє митним органам мати доступ до актуальної інформації про стан завантаження на кожному етапі його переміщення, що сприяє підвищенню ефективності контролю та зниженню ризику підробки документів. Крім того, блокчейн може використовуватися для спрощення процедури повернення податку на додану вартість при експорті товарів, щоб забезпечити швидкий і надійний обмін інформацією між митними та податковими органами [30, с. 12].

Інновації в митному адмініструванні не обмежуються лише технологічними аспектами. Важливу роль змінюють також організаційні зміни та вдосконалення співпраці між ефективними країнами. Наприклад, багато держав підписують двосторонні та багатосторонні угоди про взаємне визнання митних процедур, що дозволяє значно спростити митні формальності при переміщенні товарів через кордон. Така співпраця сприяє не тільки прискоренню митних операцій, але й підвищеному рівню безпеки, після митних служб можуть обмінюватися відомості про потенційні ризики та порушення митних правил. Країни ЄС активно співпрацюють в рамках міжнародних організацій, таких як Всесвітня митна організація, що дозволяє впроваджувати єдині стандарти і підходи до митного контролю на глобальному рівні.

Успішним прикладом впровадження інновацій у митному адмініструванні є досвід Сінгапуру, який визнаний одним із лідерів у цій сфері. Сінгапурське митне відомство активно використовує сучасні технології автоматизації та цифровізації митних процедур. Крім того, в країні діє єдина електронна платформа для подачі митних декларацій, яка інтегрована з іншими державними та приватними системами, що дозволяє підприємствам швидко та

використовувати всі необхідні операції. Крім того, в Сінгапурі впроваджена автоматизована система управління ризиками, яка дозволяє митним органам зосередитися на найбільш проблемних вантажах та зменшити час проведення митного контролю для товарів з низьким рівнем ризику.

Гарним прикладом є досвід Європейського Союзу, де активно використовується концепція єдиного митного вікна. Це означає, що всі документи, необхідні для митного оформлення, можна подати через єдиний портал, що значно спрощує процес взаємодії між бізнесом та митними органами. Крім того, в ЄС запроваджені сучасні автоматизовані системи аналізу ризиків, які дозволяють ефективно відслідковувати переміщення товарів через кордон та тимчасово виявляти якісь загрози. Європейський Союз також активно співпрацює з іншими країнами в рамках угоди про взаємне визнання митних процедур, що сприяє зменшенню адміністративного навантаження на бізнес та прискоренню міжнародної торгівлі [32, с. 70].

Досвід інших країн демонструє, що впровадження інновацій у митному адмініструванні є необхідною умовою для забезпечення ефективної роботи митних служб та підтримки конкурентоспроможності національних економік у глобальному середовищі. Цифровізація, автоматизація, використання штучного інтелекту та блокчейн-технологій, а також міжнародне співробітництво - це основні напрямки, які повинні значно підвищити прозорість, швидкість та ефективність митних операцій. Водночас важливо пам'ятати, що для успішного впровадження інновацій потрібні не лише технічні рішення, але й організаційні зміни, зокрема, підвищення кваліфікації працівників митних органів, удосконалення законодавства та розвиток міжнародної співпраці. Комплексний підхід тільки до впровадження інновацій може забезпечити позитивні результати та сприяти подальшому розвитку міжнародної торгівлі.

Традиційні паперові процедури митного контролю були громіздкими, часозатратними та відкривали можливості для маніпуляцій. Введення електронного декларування дозволило автоматизувати процеси, значно

прискоривши їх. Це не тільки сприяє полегшенню роботи митних органів, але й зменшує ризик людських помилок, що могло б призвести до неточностей або зловживань. Однією з країн, яка успішно інтегрувала систему електронного декларування, є Сінгапур. Система TradeNet, що була впроваджена ще в 1989 році, дозволяє митним органам, бізнесу та іншим зацікавленим сторонам обмінюватися інформацією через єдину електронну платформу. Завдяки цій системі час на митне оформлення значно скоротився, а самі процедури стали прозорішими та передбачуванішими. Інші країни, такі як Швейцарія та Нідерланди, також впровадили подібні системи, демонструючи, що електронне декларування стає стандартом у світовій практиці митного адміністрування.

Сучасні системи сканування дозволяють митникам швидко та ефективно перевіряти вантажі без необхідності їхнього фізичного огляду. Це не лише значно економить час, але й зменшує втручання у товарообіг, що позитивно позначається на торгових відносинах між країнами. Одним з прикладів є використання рентгенівських систем для сканування контейнерів у Сполучених Штатах Америки. Технологія дозволяє швидко виявляти підозрілі предмети або контрабандні товари, не перериваючи потоку торгівлі. Завдяки цьому підходу митні органи США змогли значно підвищити ефективність контролю за міжнародними перевезеннями товарів, одночасно мінімізуючи затримки на кордонах.

Замість того, щоб перевіряти кожен вантаж, митні органи можуть зосереджувати увагу на тих операціях, які представляють найбільший ризик. Система управління ризиками аналізує різноманітні фактори, такі як тип товару, маршрут транспортування, репутація постачальника та багато інших, щоб оцінити потенційні загрози. Це дозволяє ефективніше розподіляти ресурси митних органів і сприяти безперебійній торгівлі. Європейський Союз активно використовує цей підхід у своєму митному адмініструванні, що дозволило знизити кількість фізичних перевірок на кордонах, одночасно збільшуючи ефективність виявлення порушень. Таким чином, система управління ризиками допомагає державам підтримувати баланс між безпекою та

економічною ефективністю.

Глобалізація і розвиток міжнародної торгівлі привели до необхідності уніфікації та стандартизації митних процедур на міжнародному рівні. Одним з таких інструментів є Конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція), прийнята Всесвітньою митною організацією. Вона забезпечує міжнародний правовий інструментарій для реформування та модернізації митних процедур, сприяючи їхньому узгодженню та прозорості. Іншим прикладом міжнародної співпраці є програма Trusted Trader, що діє у багатьох країнах світу, включаючи Канаду, Австралію та країни ЄС. Вона передбачає створення спеціального статусу для компаній, які дотримуються певних стандартів безпеки та прозорості у своїй діяльності. Це дозволяє таким компаніям отримувати переваги у митних процедурах, включаючи прискорене оформлення товарів та зниження частоти перевірок.

Блокчейн дозволяє створювати надійні та прозорі системи зберігання та передачі даних, що робить його ідеальним інструментом для митного контролю. Завдяки незмінності даних, які зберігаються у блокчейні, митні органи можуть бути впевнені у достовірності інформації про товар та його переміщення. Це значно знижує можливості для фальсифікацій або маніпуляцій з митними документами. Одним з перших проєктів, що використовують блокчейн у митних процедурах, є ініціатива TradeLens, яка була розроблена спільно компаніями Maersk та IBM. Проєкт використовує блокчейн для відстеження переміщення контейнерів у реальному часі, що дозволяє митним органам ефективніше контролювати потоки товарів та знижувати ризики порушень.

Штучний інтелект може допомогти автоматизувати аналіз великих обсягів даних, що надходять до митних органів, а також виявляти підозрілі операції або товари на основі визначених алгоритмів. Наприклад, використання ШІ для аналізу документів та зображень вантажів дозволяє митникам швидше і точніше приймати рішення про необхідність фізичної перевірки. У деяких країнах, таких як Японія та Південна Корея, вже почали

впроваджувати системи ШІ для аналізу митних даних, що допомагає знижувати навантаження на митних працівників та покращувати загальну ефективність роботи митниці.

Таким чином, інновації в митному адмініструванні є інструментом для зменшення витрат на міжнародну торгівлю, підвищення прозорості та ефективності митних операцій, а також забезпечення безпеки в умовах зростання глобальних вантажопотоків. Досвід різних країн про те, що впровадження сучасних технологій, таких як цифрові системи, автоматизація, штучний інтелект та блокчейн, дозволяє досягти значних результатів у цій сфері. Водночас важливою умовою успіху є міжнародна співпраця та впровадження єдиних стандартів і підходів до митного контролю, що дозволяє зменшити адміністративні бар'єри та сприяти розвитку міжнародної торгівлі.

### **РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ**

#### **3.1. Основні напрями удосконалення митних процесів завдяки цифровим технологіям**

Основні напрямки удосконалення митних процесів завдяки цифровим технологіям зосереджені на спрощенні процедури, підвищеній прозорості, контролю ефективності та зниженні витрат. Цифрові інструменти дозволяють зробити митні операції більш оперативними, пошкодити вплив людського

фактора та підвищити рівень безпеки на кордоні. Розглянемо головні напрямки вдосконалення митних процесів, які досягаються за допомогою цифрових технологій.

Сучасні цифрові технології дозволяють автоматизувати більшість процедур, які раніше вимагали значних людських ресурсів і часу. Впровадження електронних систем подачі декларацій дозволяє уникати тривалість черги на митницях, скорочуючи час обробки документів. Це також дозволяє митним органам краще управляти великим обсягом товаропотоків. Автоматизація зменшує кількість помилок, що впливають на людський фактор, робить процеси більш прозорими та зручними для користувачів.

Використання електронних систем управління ризиками. Вони аналізують величезний обсяг даних про товари, постачальників, торговельні маршрути та інші фактори, що дозволяють митним органам краще виявити ризики та провести вибіркового контроль вантажів. Ці системи допомагають зосередитися на оцінках операцій, одночасно спрощуючи процедури для "безпечних" завантажувачів. Це не тільки прискорює процеси, але й робить митний контроль більш ефективним [34, с. 67].

Блокчейн дозволяє забезпечити незмінність і прозорість даних на всіх етапах митного оформлення. Це особливо корисно для міжнародних операцій, де залучені різні сторони з різних країн. Завдяки блокчейну всі учасники процесу мають доступ до єдиної бази даних, що знижує ризик підробки документів та шахрайства. Крім того, блокчейн може значно спростити процедури перевірки походження товарів, сертифікатів та ліцензій.

Використання цифрових інструментів для автоматичного розрахунку та оплати митних зборів і податків значно полегшує процес для бізнесу та зменшує кількість помилок. Електронні платіжні системи відмовляються від оплати в режимі реального часу, що прискорює переміщення товарів через кордон. Крім того, це зменшення зменшення корупційних ризиків, оскільки всі операції здійснюються прозоро і автоматизовано.

Мітні органи можуть використовувати штучний інтелект для

прогнозування можливих пошкоджень та виявлення ризиків у режимі реального часу. Це дозволяє митникам швидко прийняти рішення про необхідність додаткових перевірок товарів, що прискорює процес оформлення "чистих" вантажів і забезпечує ефективність контролю.

Напрямом є інтеграція митних систем з іншими державними та приватними платформами. Це дозволяє створити єдину інформаційну екосистему, де бізнес та державні органи можуть обмінюватися даними в реальному часі. Така інтеграція спрощує митне оформлення, зменшує кількість документів і прискорює процеси. Наприклад, впровадження концепції "єдиного вікна", коли всі документи можна додати через одну, робить митні процедури більш зручними для підприємств [37, с. 84].

Таблиця 3.1

### **Основні напрями удосконалення митних процесів завдяки цифровим технологіям**

| Основні напрями удосконалення | Опис                                                                        | Приклад цифрової технології                                             | Очікувані результати                                                           |
|-------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| Автоматизація митних операцій | Автоматизація процесів, таких як оформлення вантажів, декларацій, перевірок | Електронна митна декларація, автоматизовані системи управління ризиками | Зниження часу оформлення, мінімізація людського фактору, підвищення прозорості |

Продовження таблиці 3.1

|                                 |                                                                             |                                                                        |                                                                                 |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Цифровізація документів         | Переведення документів в електронний формат для швидкого обміну інформацією | Електронний документообіг (EDI)                                        | Скорочення обробки часу документів, зменшення витрат на паперовий документообіг |
| Використання штучного інтелекту | Оптимізація процесів митного контролю через аналіз великих обсягів даних    | Системи штучного інтелекту для аналізу ризиків і виявлення контрабанди | Підвищення точності порушень порушень, зниження рівня людських помилок          |

|                                              |                                                                                                    |                                               |                                                                       |
|----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| Впровадження блокчейн технологій             | Забезпечення прозорості та надійності транзакцій, які відбуваються під час митних операцій         | Блокчейн для відстеження ланцюга постачання   | Підвищення довіри до процесу, запобігання шахрайству                  |
| Цифровий обмін інформацією з іншими країнами | Спрощення процесу обміну митною інформацією між країнами                                           | Єдина електронна платформа обміну даними      | Спрощення міжнародної торгівлі, зменшення часу проходження кордонів   |
| Інтернет речей (IoT)                         | Використання сенсорів та пристроїв для відстеження та моніторингу вантажів у режимі реального часу | GPS трекери, сенсори температури та вологості | Підвищення безпеки вантажів, покращення логістики та зменшення витрат |

Удосконалення митних процесів за допомогою цифрових технологій є одним із ключових напрямів розвитку сучасної митної системи. Зважаючи на глобалізацію світової торгівлі, зростання кількості міжнародних перевезень та необхідність забезпечення ефективного контролю над переміщенням товарів через кордон, використання цифрових технологій стає не лише вимогою часу, але й основою для забезпечення прозорості, швидкості та надійності митних операцій. Основні напрями вдосконалення митних процесів через впровадження сучасних технологій можна простежити в таких сферах, як автоматизація митного оформлення, електронний документообіг, використання блокчейн-технологій, розвиток систем управління ризиками, а також впровадження штучного інтелекту та великих даних. Ці інновації не лише прискорюють процеси на митниці, а й сприяють покращенню якості послуг, підвищенню рівня безпеки та мінімізації людського фактора.

Автоматизовані системи дозволяють зменшити необхідність у ручному втручанні на етапах перевірки документів та огляду вантажів. Це, своєю чергою, скорочує час на митне оформлення та знижує ризик корупційних дій, оскільки зменшується кількість контактів між митниками та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Автоматизовані митні системи можуть обробляти великий обсяг інформації в реальному часі, що значно підвищує ефективність роботи митних органів. Такі системи можуть миттєво аналізувати



документи, перевіряти відповідність товарів митним деклараціям, а також надавати рекомендації щодо подальших дій. Одним із прикладів успішної автоматизації є впровадження системи електронної митної декларації, яка дозволяє підприємцям подавати всі необхідні документи в електронній формі без необхідності фізичного відвідування митниці. Це значно скорочує час на оформлення товарів та сприяє підвищенню рівня прозорості процесу.

Електронний документообіг є наступним важливим аспектом цифровізації митних процесів. Перехід до електронних документів дозволяє зменшити витрати на паперову роботу, прискорює процес передачі інформації та мінімізує ризик втрати або пошкодження документів. Завдяки електронному документообігу всі учасники зовнішньоекономічної діяльності можуть мати доступ до необхідної інформації в режимі реального часу, що спрощує комунікацію між митними органами, підприємцями та іншими державними установами. Крім того, електронні документи можуть автоматично перевірятися на відповідність митним правилам та стандартам, що дозволяє уникнути помилок і зловживань. Важливу роль у цьому процесі відіграє стандартизація електронної документації, яка забезпечує однаковий підхід до обробки інформації в різних країнах та митних органах. Це особливо актуально для міжнародної торгівлі, де часто виникають труднощі з адаптацією різних систем документообігу. Використання міжнародних стандартів для електронних документів сприяє спрощенню та уніфікації митних процедур [38, с. 39].

Блокчейн-технології також стають перспективним інструментом для вдосконалення митних процесів. Використання децентралізованих реєстрів дозволяє забезпечити прозорість усіх етапів митних операцій та гарантує незмінність даних. У митному адмініструванні блокчейн може використовуватися для відстеження переміщення товарів, забезпечення точності та надійності митних декларацій, а також для створення систем взаємного визнання документів між різними країнами. Важливою перевагою блокчейну є те, що дані в системі захищені від підробки та несанкціонованого

втручання, що значно підвищує рівень безпеки митних операцій. Використання цієї технології дозволяє скоротити час на перевірку документів та підвищити довіру між учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Впровадження блокчейн у митні процеси може також сприяти розвитку митного аудиту, оскільки всі дані про переміщення товарів та їх митне оформлення будуть зберігатися у відкритому та доступному реєстрі.

Використання великих даних та алгоритмів для аналізу інформації про товари, перевізників, імпортерів та експортерів дозволяє митним органам ефективніше оцінювати ризики та зосереджувати свої ресурси на перевірці потенційно небезпечних або підозрілих вантажів. Такі системи можуть автоматично визначати ризики на основі історії переміщення товарів, репутації компаній або інших факторів, що сприяє швидкому та точному прийняттю рішень. Це дозволяє уникнути затримок для "чистих" вантажів та скоротити час на митний контроль для добросовісних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Крім того, системи управління ризиками можуть інтегруватися з іншими митними та державними системами, що сприяє кращій координації дій між різними відомствами.

Штучний інтелект та великі дані відкривають нові можливості для вдосконалення митних процесів. Використання машинного навчання для аналізу великих обсягів інформації дозволяє митним органам виявляти складні схеми ухилення від митних правил та контрабанду, які могли б залишитися непоміченими при звичайному аналізі. Штучний інтелект може аналізувати поведінкові моделі імпортерів, експортерів та перевізників, що дозволяє митним органам краще розуміти потенційні ризики та реагувати на них ще до того, як вантаж перетне кордон. Крім того, автоматизовані системи на основі штучного інтелекту можуть здійснювати автоматичний контроль над митним оформленням, що дозволяє уникнути помилок, які можуть виникати через людський фактор.

Основні напрями удосконалення митних процесів за допомогою цифрових технологій включають автоматизацію митного оформлення, перехід

до електронного документообігу, використання блокчейн-технологій, розвиток систем управління ризиками та впровадження штучного інтелекту. Інновації дозволяють підвищити ефективність митної системи, скоротити час на оформлення товарів, мінімізувати корупційні ризики та забезпечити надійність і безпеку міжнародної торгівлі. Важливо зазначити, що впровадження цифрових технологій у митні процеси не лише сприяє покращенню роботи митних органів, але й створює більш комфортні умови для бізнесу, спрощуючи процедури та знижуючи витрати на міжнародну торгівлю. Проте для досягнення максимального ефекту необхідна тісна співпраця між державою, бізнесом та міжнародними організаціями, а також постійне вдосконалення законодавчої бази та інфраструктури для підтримки цифровізації митних процесів.

Таким чином, цифрові технології суттєво змінюють митне адміністрування, створюючи його більш ефективним, прозорим та швидким. Автоматизація, управління ризиками, блокчейн, цифровізація розрахунків, штучний інтелект та інтеграція систем — це ключові напрями, які можуть істотно покращити митні процеси в сучасному світі.

### **3.2. Рекомендації щодо оптимізації митного адміністрування в Україні**

Митне адміністрування в Україні відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективної роботи державної економіки, стимулюванні зовнішньоторговельної діяльності, а також у забезпеченні національної безпеки. Водночас проблеми, пов'язані з бюрократією, корупцією та неефективністю митних процедур, створюють значні перешкоди для розвитку торговельних відносин та економіки країни в цілому. Оптимізація митного адміністрування стає важливим кроком у напрямку підвищення конкурентоспроможності України на міжнародній арені.

Підвищення прозорості митних процедур - найважливіший напрямок митного адміністрування є боротьба з корупцією, яка залишається гострою проблемою в Україні. Запровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизація процесів митного оформлення та використання електронних систем контролю допоможуть зменшити контакт між працівниками митних органів і суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Воно сприятиме зниженню корупційних ризиків та підвищенню довіри до митної служби з боку бізнесу та міжнародних партнерів. Впровадження електронних систем також дасть можливість скоротити час на проведення митних процедур, що є важливим чинником для компаній, які працюють у сфері міжнародної торгівлі.

Інтеграція у глобальну систему митного адміністрування сприятиме зниженню бар'єрів у міжнародній торгівлі та сприятиме збільшенню обсягу товарообігу. Україна може використовувати досвід країн Європейського Союзу, де митні процедури є спрощеними та гармонізованими між різними державами. Важливо також покращити взаємодію з Митною службою ЄС, що дозволить зменшити можливості для контрабанди та нелегальної торгівлі. Спрощення митних процедур та гармонізація митного законодавства з міжнародними стандартами дозволять Україні стати більш привабливою для іноземних інвесторів та міжнародних торговельних партнерів [39, с. 75].

Наявна інфраструктура в багатьох випадках є застарілою та не відповідає сучасним вимогам до швидкості та якості обслуговування. Інвестиції в модернізацію пунктів пропуску, зокрема у розвиток електронних систем контролю та розширення пропускнуої спроможності, дозволять суттєво знизити час, необхідний для оформлення товарів, що сприятиме зменшенню витрат для бізнесу. Важливо забезпечити належну підготовку та перепідготовку працівників митної служби, оскільки від їхнього професіоналізму залежить ефективність роботи всієї системи. Створення програм підвищення кваліфікації для митників, а також залучення міжнародних експертів для навчання може сприяти підвищенню рівня обізнаності про міжнародні стандарти та кращі практики митного адміністрування.

Законодавство повинно бути адаптоване до потреб сучасної економіки та враховувати міжнародні стандарти та рекомендації. Важливо, щоб законодавчі ініціативи були спрямовані на спрощення митних процедур, зниження адміністративних бар'єрів та стимулювання зовнішньої торгівлі.

Зокрема, необхідно вдосконалити процедури митного контролю та оформлення товарів, зробити їх більш гнучкими та менш затратними для бізнесу. Гармонізація митного законодавства з міжнародними стандартами, такими як Митний кодекс ЄС або рекомендації Всесвітньої митної організації, допоможе Україні інтегруватися в міжнародні торговельні процеси та сприятиме зростанню економіки.

Спрощення митних процедур, зниження часу на оформлення товарів, автоматизація процесів та боротьба з корупцією можуть суттєво підвищити інтерес іноземних компаній до співпраці з Україною. Крім того, важливо стимулювати внутрішніх експортерів, надаючи їм додаткові пільги та можливості для розвитку. Це може включати надання митних пільг для підприємств, що займаються експортом високотехнологічної продукції, або створення спеціальних економічних зон із спрощеними митними процедурами.

Окрім того, необхідно звернути увагу на підвищення рівня ефективності роботи митної служби шляхом запровадження систем моніторингу та оцінки її

діяльності. Впровадження таких систем дозволить своєчасно виявляти проблемні аспекти у роботі митних органів та вживати відповідних заходів для їх усунення [40, с. 54].

Наприклад, можна використовувати системи зворотного зв'язку з бізнесом, які дозволять митній службі отримувати інформацію про проблеми, з якими стикаються суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, та оперативно реагувати на ці виклики.

У 2018 році Державна митна служба України запустила систему "Єдине вікно", яка дозволила спростити та пришвидшити митні процедури. Ця система дозволяє суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) подавати документи в електронній формі через один портал.

Це сприяло скороченню часу на оформлення товарів та зниженню контактів з митними органами, що, своєю чергою, зменшило ризики корупції. За даними Міністерства фінансів України, впровадження "Єдиного вікна" дозволило зменшити час митного оформлення в середньому на 20-30%.

Реформа митниці у рамках співпраці з ЄС. У 2021 році Україна активізувала співпрацю з Європейським Союзом щодо гармонізації митного законодавства з нормами ЄС. Одним із важливих кроків стало підписання угоди про взаємне визнання уповноважених економічних операторів (УЕО).

Цей статус надається компаніям, які відповідають високим стандартам безпеки та надійності, що дозволяє їм користуватися спрощеними митними процедурами. В Україні перші підприємства отримали статус УЕО у 2022 році, що сприяло зменшенню часу на митний контроль та оформлення вантажів, а також покращенню взаємодії з митними органами країн ЄС.

Інвестиції у модернізацію митних пунктів пропуску. У 2020-2021 роках в Україні були розпочаті роботи з модернізації ряду митних пунктів пропуску на кордоні з ЄС. Завдяки новій інфраструктурі та електронним системам контролю, значно збільшилася пропускна спроможність митного поста, а час оформлення товарів скоротився на 30%. Це мало позитивний вплив на міжнародну торгівлю та сприяло зниженню черг на кордоні.

У 2021 році Україна почала активніше використовувати сучасні технології для боротьби з контрабандою. Одним із таких заходів стало запровадження сканерів на митних пунктах пропуску, які дозволяють оперативно перевіряти вміст вантажівок без необхідності їх розвантаження. Це значно прискорило процес огляду та підвищило ефективність боротьби з контрабандою. Зокрема, у 2021 році на пункті пропуску "Краковець" на кордоні з Польщею за допомогою сканерів було виявлено кілька спроб незаконного перевезення товарів на загальну суму понад 5 мільйонів гривень.

У 2022 році Україна приєдналася до системи Нового комп'ютеризованого транзиту (NCTS), яка діє в країнах ЄС та ряді інших держав. Ця система дозволяє спрощено здійснювати транзит товарів через територію кількох країн, використовуючи єдині транзитні декларації. Українські компанії отримали можливість користуватися перевагами NCTS, що значно спростило процес переміщення товарів через кордон та дозволило зменшити затримки на митниці.

У рамках боротьби з корупцією та зловживаннями у митній сфері у 2021 році була активізована робота митного аудиту. Це дозволило перевіряти діяльність суб'єктів ЗЕД після того, як товари були вже випущені у вільний обіг, що зменшило необхідність проведення митних перевірок під час імпорту. Завдяки цьому інструменту митні органи мають змогу виявляти порушення митного законодавства та накладати штрафи після фактичного проведення операцій, що сприяє зниженню тиску на бізнес.

У деяких регіонах України були запроваджені спеціальні економічні зони, які надають пільги для компаній, що займаються експортно-імпортними операціями. Однією з таких зон є "Закарпатська СЕЗ", яка надає підприємствам можливість користуватися спрощеними митними процедурами та отримувати податкові пільги. Це сприяє розвитку експорту та залученню інвестицій у регіон [35, с. 65].

Таблиця 3.2

**Рекомендації щодо оптимізації митного адміністрування в Україні**

| № | Сфера оптимізації         | Проблема                                          | Рекомендації                                                                     | Очікуваний результат                                                     |
|---|---------------------------|---------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Автоматизація процесів    | Високий рівень бюрократії                         | Впровадження єдиної електронної системи митного оформлення                       | Зменшення часу на митні операції, зниження корупційних ризиків           |
| 2 | Міжнародна співпраця      | Відсутність єдиних стандартів з іншими країнами   | Посилення співпраці з митними органами ЄС та впровадження міжнародних стандартів | Прискорення перетину кордону та покращення умов для міжнародної торгівлі |
| 3 | Підготовка кадрів         | Низька кваліфікація працівників                   | Проведення регулярних тренінгів та навчання для митників                         | Підвищення якості митних послуг і професіоналізму працівників            |
| 4 | Контроль за товарами      | Непрозорі схеми контролю                          | Встановлення сучасних технічних засобів для моніторингу та сканування товарів    | Підвищення ефективності контролю та зменшення контрабанди                |
| 5 | Мітні тарифи              | Низька конкурентоспроможність через високі тарифи | Перегляд та зниження митних тарифів для критичного імпорту                       | Стимулювання розвитку бізнесу та інвестицій                              |
| 6 | Антикорупційна діяльність | Розширена корупція в митних органах               | Впровадження електронної системи контролю за діяльністю митних органів           | Зниження рівня корупції та підвищення прозорості роботи митних служб     |
| 7 | Взаємодія з бізнесом      | Недостатній діалог з підприємцями                 | Створення платформи для обговорення питань бізнесу та митних органів             | Покращення умов для бізнесу та збільшення обсягів зовнішньої торгівлі    |
| 8 | Законодавча база          | Недосконалість митного законодавства              | Гармонізація митного законодавства з європейськими та міжнародними стандартами   | Покращення правових умов для зовнішньоекономічної діяльності             |

Отже, для успішної оптимізації митного адміністрування в Україні необхідно здійснити комплексний підхід, який включатиме як вдосконалення нормативно-правової бази, так і покращення технічної інфраструктури та підвищення рівня професійної підготовки працівників митних органів.



Важливо також запровадити сучасні інформаційні технології для автоматизації процесів та забезпечити ефективну співпрацю з міжнародними партнерами. Усе це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української економіки, зниженню бар'єрів для міжнародної торгівлі та створенню сприятливих умов для розвитку бізнесу та інвестицій в Україні.

## ВИСНОВКИ

Отже, згідно поставлених завдань та за результатами дослідження ми дійшли наступних висновків:

1. Митне адміністрування є важливим елементом державної політики в сфері зовнішньої торгівлі, яке забезпечує контроль за переміщенням товарів через митний кордон. У контексті цифровізації це поняття набуває нових аспектів, оскільки впровадження цифрових технологій змінює традиційні підходи до управління митними процедурами. Цифровізація включає автоматизацію процесів, використання електронних документів, інтеграцію інформаційних систем і забезпечення доступу до митних даних в режимі реального часу. Це сприяє підвищенню прозорості, зменшенню корупційних ризиків та покращенню ефективності роботи митних органів. Важливим є також розвиток електронних сервісів для бізнесу, що дозволяє спростити митні процедури та зменшити адміністративні бар'єри.

2. Цифровізація значно вплинула на всі етапи митного адміністрування, починаючи від подання декларацій і закінчуючи перевірками і контролем. Завдяки впровадженню електронних систем, таких як електронні митні декларації, спрощуються процедури подання документів, що зменшує час їх обробки та знижує ймовірність помилок. Окрім того, цифрові технології дозволяють митним органам здійснювати моніторинг вантажів у режимі реального часу, що сприяє більш швидкому реагуванню на можливі порушення. Впровадження аналітики даних також дозволяє прогнозувати ризики та визначати пріоритети у митному контролі, що підвищує загальний рівень безпеки на митному кордоні. В результаті, цифровізація робить процеси митного адміністрування більш ефективними, прозорими та швидкими, що в свою чергу стимулює розвиток зовнішньої торгівлі та економіки країни в цілому.

3. В умовах діджиталізації нормативно-правове регулювання митної діяльності зазнає суттєвих змін, оскільки потребує адаптації до нових

технологічних реалій. Це включає оновлення законодавства щодо електронних митних декларацій, захисту даних, а також визначення прав та обов'язків учасників митного процесу у цифровому середовищі. Зокрема, необхідно створити правові основи для використання електронних документів, впровадження нових технологій, таких як блокчейн, для забезпечення безпеки та достовірності інформації. Також важливим аспектом є гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами, що сприятиме інтеграції України в глобальні торговельні системи. Таким чином, ефективне нормативно-правове регулювання є критично важливим для успішної реалізації митного адміністрування в умовах цифровізації, забезпечуючи баланс між інноваціями та дотриманням правових норм.

4. Інформаційні технології (ІТ) відіграють ключову роль у трансформації митної діяльності, забезпечуючи ефективність, прозорість та швидкість процесів. Основні переваги впровадження ІТ у митну діяльність включають автоматизацію процедур, що зменшує час на оформлення документів та скорочує витрати на адміністрування. Електронні системи зменшують ймовірність людських помилок і підвищують точність даних, а також забезпечують доступ до інформації в режимі реального часу, що сприяє більш оперативному прийняттю рішень. Проте, існують і недоліки, зокрема, високі початкові витрати на впровадження нових технологій, необхідність навчання персоналу, а також ризики, пов'язані з кібербезпекою та захистом даних. Крім того, залежність від технологій може призвести до проблем у разі збою системи. Таким чином, важливо зважати на баланс між перевагами і недоліками при впровадженні інформаційних технологій у митну діяльність.

5. Дослідження міжнародного досвіду в сфері митного адміністрування свідчить про численні інноваційні практики, які сприяють підвищенню ефективності та спрощенню процедур. Країни, такі як Німеччина, Сінгапур та Канада, впроваджують системи, що базуються на електронному обміні даними, інтеграції з іншими державними службами та використанні великих даних для аналізу ризиків. Наприклад, Сінгапур застосовує

технологію блокчейн для забезпечення прозорості у ланцюгу постачання, що дозволяє зменшити фальсифікації та зловживання. Також, в багатьох країнах активно використовують інтерфейси для взаємодії з бізнесом, що значно спрощує процеси подання документів і комунікації з митними органами. Ці практики свідчать про важливість впровадження інноваційних рішень для підвищення якості митного обслуговування та створення сприятливого інвестиційного клімату.

6. Удосконалення митних процесів у контексті цифровізації може бути досягнуто через кілька ключових напрямів. Перш за все, важливо розвивати та впроваджувати інтегровані інформаційні системи, які дозволяють зібрати в єдину базу даних всю необхідну інформацію про товари, митні процедури та учасників торгівлі. Це дозволить спростити обробку митних декларацій та зменшити час на їх оформлення. По-друге, необхідно впроваджувати технології аналітики даних для моніторингу та прогнозування ризиків, що дозволить митним органам ефективніше реагувати на потенційні загрози. Третім важливим напрямом є розвиток електронних сервісів для бізнесу, що надає можливість здійснювати митні процедури онлайн, зменшуючи адміністративні бар'єри та сприяючи підвищенню конкурентоспроможності. Важливо також навчати персонал новим технологіям та забезпечувати кібербезпеку, щоб гарантувати надійність та захист даних у митній сфері. Таким чином, комплексний підхід до впровадження цифрових технологій може суттєво поліпшити ефективність митного адміністрування.

7. Україні слід прискорити впровадження сучасних електронних систем для митного адміністрування, які забезпечать автоматизацію процесів оформлення митних декларацій. Це дозволить зменшити час обробки документів, знизити ймовірність помилок і підвищити загальну ефективність роботи митних органів. Важливо створити єдину інтегровану інформаційну платформу, яка забезпечить обмін даними між митними органами та іншими державними структурами, такими як податкова служба, митна служба та

органи контролю. Це дозволить зменшити адміністративні бар'єри та спростити процеси для учасників зовнішньої торгівлі. Необхідно впровадити електронні сервіси, які дозволять підприємствам подавати митні документи онлайн, стежити за статусом своїх вантажів та отримувати консультації з митних питань. Це зменшить витрати часу на комунікацію з митницями та підвищить задоволеність бізнесу. Для забезпечення ефективного впровадження нових технологій необхідно організувати регулярне навчання для співробітників митних органів. Це допоможе їм засвоїти нові інструменти, методи роботи та підходи до обслуговування клієнтів. Використання аналітики даних для виявлення ризиків і прогнозування можливих загроз в митному процесі дозволить митникам більш ефективно реагувати на потенційні проблеми та фальсифікації. Це також допоможе в розробці цілеспрямованих стратегій контролю. Для підвищення прозорості митного процесу та зниження корупційних ризиків необхідно впровадити відкриті інформаційні системи, що дозволять громадськості стежити за діяльністю митних органів. Важливим є також розвиток механізмів зворотного зв'язку для бізнесу. Україні слід продовжувати гармонізацію свого митного законодавства з міжнародними стандартами та практиками, зокрема, імплементувати угоди з митного співробітництва, що сприятиме інтеграції в глобальні торговельні системи та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний звіт "Громадська оцінка роботи Волинської та Поліської митниць Держмитслужби". ГО «Агенція міжнародної співпраці». Луцьк: 2021, с. 48.
2. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами. Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2024)
3. Герчаківський С.Д. Митне адміністрування: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Вектор, 2020. 328 с.
4. Герчаківський С.Д. Митне адміністрування: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Вектор, 2020. 328 с.
5. Дзуліт З. П., Завербний А. С., Романюк А. О. Диджиталізація - дієвий інструмент антикризового розвитку бізнесу в умовах пандемії. Ефективна економіка. № 1. 2021.
6. Дзюба Ю.В. Трансформація світового ринку праці в умовах диджиталізації економіки. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2020. С. 207-211.
7. Дія. Відкриті дані. URL: <https://diia.data.gov.ua/> (дата звернення: 17.10.2024)
8. Е-commerce в Європі: 717 мільярдів євро у 2020 році. URL: <https://ecommercenews.eu/ecommerce-in-europe-e717-billion-in-2020/> (дата звернення: 14.10.2024)
9. Єдине вікно для міжнародної торгівлі. Міністерство фінансів України. URL: [https://mof.gov.ua/uk/the\\_only\\_window\\_for\\_international\\_trade-472](https://mof.gov.ua/uk/the_only_window_for_international_trade-472) (дата звернення: 13.10.2024)
10. Жосан Г. Стан розвитку диджиталізації в Україні. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1792/6565656864> (дата звернення: 13.10.2024)

11. Закон України від 06.09.2018 № 2530-V. Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму "єдиного вікна" та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-19#Text> (дата звернення: 13.10.2024)
12. Калькулятор митної вартості та платежів при митному оформленні автомобіля. Державна митна служба України. URL: <https://calc.customs.gov.ua/#>(дата звернення: 14.10.2024)
13. Керівні принципи для митної справи України. URL: <http://www.chamber.ua/Content/Documents/1140630383Guidelines for Customs Policy in Ukraine UA.pdf> (дата звернення: 16.10.2024)
14. Кривещенко В. В. Як пандемія COVID-19 вплинула на розвиток електронної комерції. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34531>(дата звернення: 17.10.2024)
15. Кривещенко В. В. Як пандемія COVID-19 вплинула на розвиток електронної комерції. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34531> (дата звернення: 13.10.2024)
16. Митне оформлення автомобіля. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/mitne-oformlennia-avtomobilia>(дата звернення: 16.10.2024)
17. Міждержавна угода від 18.05.1973р. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (Конвенція Кіото). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 10.10.2024)
18. Окремі показники спеціальної митної статистики декларування за період 2014-2020 років. Режим спільного транзиту (NCTS) Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts>(дата звернення: 16.10.2024)
19. Олешкевич С. І. Роль диджиталізації у розвитку бізнесу та її вплив

на організаційну структуру підприємств. Збірник наукових праць "Сучасні підходи до управління підприємством". 2020. № 5. С. 86-97.

20. Основні підсумки оперативно-службової діяльності Волинської митниці ДМСУ за січень-серпень 2021 року. Ягодин: 2021, 31 с.

21. Пашко П.В. «Електронна митниця» - головний механізм гарантування митної безпеки держави. Фінанси України. 2006. № 12. С. 59

22. Пристай Д. Пандемія-2020. Сфери та компанії, яким карантин пішов на користь. URL: <https://suspilne.media/74968-pandemia-2020-sferi-ta-kompanii-akim-karantin-pisov-na-korist/> (дата звернення: 17.10.2024)

23. Про відкриті дані. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/open-data> (дата звернення: 13.10.2024)

24. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю. Наказ Міністерства Фінансів України від 31.07.2015 р. №684 із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/zl021-15#Text> (дата звернення: 14.10.2024)

25. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

26. Режим спільного транзиту (NCTS). Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts> (дата звернення: 13.10.2024)

27. Розпочався етап національного застосування Нової комп'ютеризованої транзитної системи. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/nowny/rozpochavsya-etap-nacionalnogo-zastosuvannya-novoyi-kompyuteryzovanoyi-tranzytnoyi-systemy> (дата звернення: 18.10.2024)

28. Рудніченко Є. М., Кримчак Л. А., Гавловська Н. І., Ядуха С. Й., Лісовський І. В. Взаємодія вітчизняних суб'єктів ЗЕД з митними органами в умовах цифрової економіки. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 2. С. 141-149.



29. Савицька О. М. Особливості диджиталізації бізнесу компанії в умовах розвитку індустрії 4.0. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8266>(дата звернення: 14.10.2024)
30. Савицька О. М. Особливості диджиталізації бізнесу компанії в умовах розвитку індустрії 4.0. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8266> (дата звернення: 15.10.2024)
31. Сидорович О.Ю., Герчаківський С.Д. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. Світ фінансів. 2021. №1.
32. Старт онлайн-бізнесу: мінімум вкладень - максимум ефекту. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/markets/yak-ukrajinskiy-biznes-pereyshov-z-offlayna-v-onlaynigor-sirovatko-olx-karantin-2020-roku-novini-ukrajini-50081097.html> (дата звернення: 14.10.2024)
33. Україна в 2020 р стала лідером по зростанню e-commerce в Східній Європі. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/695691.html> (дата звернення: 17.10.2024)
34. Фостолович В. А., Боцян Т. В. Інноваційна модель бізнес-процесу в системі незалежного фінансового посередництва за умов реалізації євроінтеграційних прагнень України. Економіка та держава. 2021. № 10. С.418.
35. Фостолович В. А., Боцян Т. В. Інноваційна модель бізнес-процесу в системі незалежного фінансового посередництва за умов реалізації євроінтеграційних прагнень України. Економіка та держава. 2021. № 10. С.418.
36. Центр компетенцій в сфері відкритих даних. Дія. Відкриті дані. URL: <https://diia.data.gov.ua/>(дата звернення: 18.10.2024)
37. Цимбал А. Як змінився український бізнес після COVID-19. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/blogs/home/posts/2020/10/yak-zminivsia-ukrayinskij-biznes-pislya-covid-19.html>(дата звернення: 15.10.2024)
38. Цифровізація митниці: відкриття митних декларацій у формі відкритих даних. Дія. Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/cifrovizaciamitnici-vidkritta-mitnih->

[deklaracij-u-formi-vidkritih-danih](#) (дата звернення: 16.10.2024)

39. Щодо застосування в автоматизованій системі управління ризиками Держмитслужби суб'єктоорієнтованих критеріїв з метою врахування характеристик та історії діяльності суб'єктів господарювання під час визначення ступеня ризику. Державна Митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/documents/shchodo> (дата звернення: 17.10.2024)